

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR

EXAMEN ADMITERE MASTER 2013

PROGRAMELE DE STUDIU: **DOMENIUL FINANȚE**

- MANAGEMENT FINANCIAR BANCAR
- FINANȚE ȘI ADMINISTRAREA AFACERILOR
- ANALIZA ȘI EVALUAREA FINANCIARĂ A ORGANIZAȚIILOR
  - APPLIED FINANCE

2013

PREFAȚĂ

În cadrul preocupărilor ce vizează modernizarea învățământului superior economic, ca element de bază al adaptării acestuia la exigențele noului mileniu, un loc important îl ocupă îmbunătățirea modului de desfășurare a examenului de admitere la masterat. Pornind de la acest deziderat, prin elaborarea acestei lucrări, autorii urmăresc să pună la dispoziția absolvenților un material unitar, legat de problematica deosebit de complexă a activității financiare. În conceperea ei s-a pornit de la cunoștințele acumulate de absolvenți în perioada studiilor de licență, insistându-se, în principal, fie asupra aspectelor mai controversate, fie asupra aspectelor ce au suferit mutații profunde induse de trecerea la economia de piață.

Menționăm că examenul se va desfășura pe baza întrebărilor de tip grilă. Fiecare întrebare va avea cinci variante de răspunsuri din care unul sau două vor fi corecte. Grilele prezentate în material sunt cu caracter de exemplu.

Lucrarea este structurată pe două capitole ce tratează problematica specifică modulului respectiv.

Anticipat, mulțumim absolvenților noștri pentru interesul și răbdarea manifestată în lecturarea lucrării. Îi asigurăm pe toți că observațiile și sugestiile lor privind conținutul lucrării le vom considera gesturi utile și generoase de care vom ține seama cu prioritate la eventuala reeditare.

Autorii

PARTEA II-A: FINANȚE PRIVATE

CAP. 1 COMPONENTELE ȘI REGULILE DE BAZĂ ALE GESTIUNII FINANCIARE A ÎNTREPRINDERII

Ca expresie operațională a finanțelor întreprinderii, gestiunea financiară cuprinde un ansamblu de decizii, operațiuni și modalități de organizare a activității financiare în vederea procurării și utilizării capitalurilor în scopul obținerii, repartizării și utilizării rezultatului final, respectiv profitului.

Gestiunea financiară presupune aplicarea în activitatea întreprinderii a **două criterii de bază**:

- *autonomia funcțională a întreprinderii*, respectiv libertatea în modul de procurare și gestiune a capitalului total;
- *eficiența*, respectiv obținerea maximului de rezultate în urma gospodăririi și utilizării capitalului.

Gestiunea financiară cuprinde trei componente de bază:

- deciziile financiare;
- operațiunile financiare;
- cadrul organizatoric al activității financiare.

Prima componentă a gestiunii financiare o reprezintă deciziile financiare. A gestiona înseamnă, în primul rând, a conduce. Iar conducerea activității financiare se realizează prin intermediul **deciziilor financiare**, definite ca acte conștiente prin care se "hotărăsc anumite măsuri pentru soluționarea unei probleme"⁴ sau care "implică programarea evenimentelor viitoare"⁵. Efectul deciziilor financiare trebuie să satisfacă înainte de toate așteptările ofertanților de fonduri, acționari și creditorii financiare. Aceste așteptări sunt comensurate în termeni de rentabilitate și risc, noțiuni care reprezintă esența logicii deciziilor financiare. Totodată, efectul deciziilor financiare trebuie să răspundă și așteptărilor personalului întreprinderii, care pretinde în schimbul prestației sale o remunerare adecvată și o stimulare în funcție de rezultate.

I. După *orizontul de timp* la care se referă, deciziile financiare pot fi grupate în:

- decizii strategice;
- decizii tactice.

Deciziile financiare strategice vizează un orizont de timp mai îndepărtat și sunt cele care prefigurează cadrul în care urmează să se desfășoare activitatea întreprinderii. Ele urmăresc întărirea poziției întreprinderii pe piață și dezvoltarea întreprinderii. În mod concret, deciziile financiare strategice vizează *volumul investițiilor* care se vor realiza, *creșterea randamentului activelor*, *accelerarea vitezei de rotație* a activelor circulante, *politica de prețuri* a întreprinderii etc.

Deciziile financiare tactice sunt *decizii de corecție*, prin care se urmărește ajustarea influențelor conjuncturale, pentru a se urma strategia fixată. În mod evident, ele sunt adoptate în cursul perioadei, în funcție de condițiile noi care apar în procesul aprovizionării, de producție sau de desfacere.

II. După *natura* lor, deciziile financiare se grupează în:

- decizii de investiții;
- decizii de finanțare.

⁴ Bistriceanu, Gh. și colectiv, *Lexicon de finanțe-credit, contabilitate și informatică financiar-contabilă*, vol.I, EDP, București, 1981, pag. 257

⁵ Giurgiu, A., *Mecanismul financiar al întreprinzătorului*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, pag.16

Deciziile de investiții sunt decizii de cheltuire a capitalului care conduc la achiziționarea sau construirea unui activ în vederea obținerii de fluxuri de lichidități viitoare. Investițiile cresc valoarea întreprinderii și de aceea deciziile care stau la baza lor sunt decizii strategice. De altfel, sporirea de valoare a întreprinderii denotă că investiția este rentabilă și că rentabilitatea investiției este superioară costului său de finanțare. În urma deciziei de investiții se obțin două componente ale patrimoniului întreprinderii:

- o componentă principală reprezentată de activele immobilizate sub cele trei forme: immobilizări necorporale, corporale și financiare, care vor reprezenta zestrea întreprinderii pe o perioadă relativ lungă de timp;

- o componentă complementară, accesorie, reprezentată de activele circulante (stocuri, creanțe de exploatare, portofoliu de titluri de valoare) necesare realizării ciclurilor operațiilor de exploatare și financiare. Deși sunt caracterizate printr-o rotație rapidă, caracterul lor de permanență la un anumit nivel prezintă importanță în buna funcționare a mecanismului financiar al întreprinderii și imobilizează o parte destul de însemnată din capitalul întreprinderii.

Deciziile de finanțare vizează modul de finanțare a activului întreprinderii, respectiv sursele de procurare a capitalurilor necesare. În fond decizia de finanțare *înglobează trei tipuri majore de decizii*:

- ◆ alegerea structurii de finanțare, respectiv stabilirea raportului între capitalurile împrumutate și cele proprii;

- ◆ politica de dividend, respectiv opțiunea pentru reinvestirea rezultatului sau distribuirea sa;

- ◆ alegerea între finanțarea internă, respectiv autofinanțare și cea externă, din capitaluri provenite de la acționari sau creditori financieri.

De aceea, deciziile de finanțare sunt tot decizii strategice, deoarece influențează în mod direct valoarea întreprinderii, și, implicit, eficiența activității acesteia.

Între deciziile de investiții și cele de finanțare există o intercondiționare în sensul că opțiunea pentru investiții determină nivelul capitalurilor de finanțare și necesitatea găsirii surselor de acoperire, dar și nivelul surselor de finanțare este hotărâtor în adoptarea deciziei de investiții. O gestiune financiară optimă presupune *o corelare a duratei de exigibilitate a sursei cu durata de existență a activului procurat cu aceasta*, pentru a nu determina goluri de surse.

Cea de-a doua componentă a gestiunii financiare o reprezintă **operațiunile financiare** ca acțiuni concrete prin care se procură și utilizează capitalurile, în vederea obținerii și repartizării rezultatelor finale. Sunt operațiuni financiare: activitățile de întocmire a contractului și statutului de societate prin care se constituie capitalul social; operațiunile de întocmire a prospectelor de emisiune pentru acțiuni și obligațiuni, prin care se sporește capitalul; încheierea contractelor de credite; operațiunile de primire și de vărsăminte de lichidități; stabilirea amortizării activelor immobilizate; dimensionarea necesarului de active circulante și operațiunile de trezorerie menite să asigure solvabilitatea și capacitatea de plată a întreprinderii etc.

Adoptarea deciziilor financiare și efectuarea operațiunilor financiare pentru aplicarea deciziilor se pot realiza numai într-un **cadru organizatoric** adecvat exercitării funcției financiare a întreprinderii, ce reprezintă a treia componentă a gestiunii financiare.

Modul de organizare a activităților financiare a cunoscut și cunoaște forme instituționale diferite, în funcție de mărimea întreprinderii, de complexitatea activității financiare și de perioada de dezvoltare pe care o traversează societatea.

Realizarea unei gestiuni financiare de întreprindere optimă, adică obținerea maximului de rezultate în urma alocării și gospodăririi capitalului și celorlalte categorii de resurse presupune respectarea următoarelor **reguli de bază**:

- 1) selectarea și desfășurarea de activități sau realizarea de produse din gama de fabricație numai dacă prezintă rentabilitate;

- 2) dezvoltarea și diversificarea întreprinderii prin investiții noi, atâta timp cât rentabilitatea sperată pentru acestea este superioară costului capitalului utilizat pentru finanțare; se are în vedere că randamentul marginal al investițiilor înregistrează tendință de scădere, iar

costul capitalului crește pe măsura sporirii nevoii de resurse pentru finanțarea unor investiții însemnate (costul capitalurilor proprii prin pretinderea de către acționari a unei rentabilități ce înglobează o cotă de risc în creștere pe măsura investiției, iar costul capitalului împrumutat datorită cererii de capital în creștere);

3) scadența sursei de finanțare să fie superioară sau cel puțin egală cu durata de existență a activului creat pe seama acesteia; în acest fel, se asigură solvabilitatea și lichiditatea întreprinderii, evitându-se falimentul;

4) întreprinderea să urmărească creșterea gradului de îndatorare atâta timp cât rentabilitatea capitalului investit sau rentabilitatea economică este mai mare decât rata costului capitalului împrumutat, întrucât sporește averea acționarilor (*efectul de levier financiar al îndatorării*).

CAP. 2 CAPITALUL ÎNTRINDERII

2.1. Structura capitalului întreprinderii

Una din laturile gestiunii financiare este procurarea și utilizarea capitalului întreprinderii în vederea realizării obiectului de activitate și a obținerii de rezultate finale favorabile. Capitalul întreprinderii se constituie din diverse surse și se utilizează conform unei raționalități proprii, aspecte care influențează eficiența generală și, deci, diferențierea întreprinderilor cu același profil de activitate și cu un nivel asemănător al capitalului avansat în circuitul economic. De aceea, structura financiară, costul mediu al capitalului utilizat și modul de gospodărire în funcționarea mecanismului financiar al întreprinderii, prezintă o importanță deosebită pentru aceasta.

Capitalul întreprinderii, după natura lui se împarte în:

- capital real;
- capital fictiv (financiar).

Capitalul real este cel care își găsește reflectarea în bilanțul întreprinderii, materializat după sursele de proveniență în pasiv sau după modalitățile de folosință, în activ;

Capitalul fictiv sau financiar care este determinat de capitalul real ca urmare a modului de circulație al instrumentelor prin care se constituie (acțiuni, obligațiuni) sau instrumentelor prin care este utilizat (titluri de credit sau efecte comerciale: cambii, bilete la ordin, cec-uri, etc.).

Schematic, capitalul real al întreprinderii este reflectat în bilanț ca în figura nr. 2.1.

După modalitățile de folosință		După sursele de constituire			
I. Active imobilizate	Imobilizări necorporale	1.1. Capital social	I. Capital propriu	II. Capital permanent	III. Capital total
	Imobilizări corporale				
	Imobilizări financiare	1.2. Prime de capital, rezerve din reevaluare, rezerve, rezultatul reportat, rezultatul exercițiului, fonduri proprii			
II. Active circulante	Stocuri	2.1. Credite și datorii pe termen mediu și lung (Datorii de plătit într-o perioadă de peste un an)			
	Creanțe				
	Investiții pe termen scurt	3.1. Credite și datorii pe termen scurt (Datorii de plătit până la un an)			
	Casa și conturi la bănci				

Fig. 2.1. Structura bilanțieră a capitalului întreprinderii

I. Capitalul total, după sursele de constituire, prezintă următoarea structură :

a) Capitalul social constituit la înființarea întreprinderii și sporit pe parcurs, reflectat într-un anumit număr de acțiuni, reprezintă, în general, partea preponderentă din capitalul întreprinderii. Capitalul social poate fi subscris prin aportul în bani și în natură al asociaților sau acționarilor și rămâne în permanență proprietatea acestora.

Capitalul social are o dublă semnificație atât contabilă cât și juridică. Din punct de vedere *juridic* capitalul social reprezintă gajul general al creditorilor firmei, iar din punct de vedere *contabil* acesta este evidențiat în pasivul bilanțului fiind sursa de capital cu exigibilitatea cea mai îndepărtată, practic nedefinită, până la lichidarea întreprinderii, caz în care acționarii sunt "îndestulați după ceilalți creditori"⁶;

b) Prime de capital, rezerve din reevaluare, rezerve, rezultate reportate, rezultatele exercițiului⁷, constituie o componentă complexă a capitalului întreprinderii care cuprinde mai multe elemente: prime de capital; rezerve asimilate capitalurilor; rezultatul reportat.

Aceste elemente, indiferent de destinația lor, atâta timp cât nu a apărut nevoia pentru care s-au constituit, se folosesc pentru finanțarea activelor întreprinderii.

Primele de capital (de emisiune, de fuziune, de aport, de conversie) reprezintă respectiv, excedentul dintre prețul de emisiune al acțiunilor noi și valoarea nominală a acțiunilor sau a părților sociale; diferența între valoarea aportului rezultat din fuziune și valoarea cu care a crescut capitalul social al societății absorbante; diferența între valoarea aportului și valoarea nominală a capitalului social cu care au fost remunerate aceste aporturi; excedentul între valoarea nominală a obligațiunilor convertibile în acțiuni și valoarea acțiunilor emise. Primele de capital pot fi încorporate în capitalul social sau transferate la rezerve.

Rezervele sunt împărțite în două grupe:

1. rezerve din reevaluare, cu caracter nedistribuibil, reflectă plusul sau minusul rezultat din reevaluarea imobilizărilor corporale;

2. rezerve create în întreprindere care pot fi:

- *rezerve legale sau fondul de rezervă* care se constituie prin prelevarea în fiecare an din profitul brut a unei cote de 5% până când acesta atinge 20% din capitalul social. În mod normal, fondul de rezervă nu are o destinație specificată, dar el poate fi utilizat pentru acoperirea unor pierderi pentru care nu s-au constituit alte rezerve, cu obligația reîntregirii lui. În fondul de rezervă pot fi încorporate chiar și peste limita legală, diferențele din vânzarea acțiunilor la un curs mai mare decât valoarea nominală după acoperirea cheltuielilor cu emisiunea;

- *rezervele statutare sau contractuale* se constituie anual din profitul net al entității, conform prevederilor din actul constitutiv al acesteia. Ele sunt folosite pentru acoperirea pierderilor sau pentru majorarea capitalului social;

- *alte rezerve* care nu sunt prevăzute de lege sau de statut și se pot constitui de către firme facultativ, pe seama profitului net pentru acoperirea pierderilor contabile sau în alte scopuri, potrivit hotărârii adunării generale a acționarilor sau asociaților, cu respectarea prevederilor legale.

Un alt element al acestei componente îl reprezintă *rezultatul reportat*, adică profitul nerepartizat la sfârșitul anului, a cărui repartizare a fost amânată de adunarea generală a acționarilor.

Prin însumarea capitalului social cu grupa primelor de capital, rezervelor, rezultatelor, fondurilor proprii, se constituie *capitalurile proprii ale întreprinderii*.

c) Creditele și datoriile pe termen mediu și lung (pe o perioadă mai mare de un an) sunt angajate de întreprindere pentru completarea nevoii globale de finanțare sub forma:

- creditelor bancare pe termen lung și mediu;
- împrumuturilor din emisiuni de obligațiuni și prime de rambursare a acestora;

⁶ Pătulea, V., *Patrimoniul societăților comerciale. Răspunderea juridică*, Ed. Continent XXI, București, 1995, pg.17

⁷ OMFP nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Directivele Europene

- sumelor datorate entităților afiliate și entităților de care compania este legată prin interese de participare;
- altor împrumuturi și datorii asimilate, precum și dobânzile aferente acestora.

Recurgerea la credite pe termen mediu și lung se face în special pentru finanțarea nevoilor permanente de resurse ale întreprinderii.

Fiind la dispoziția întreprinderii un timp mai îndelungat, creditele și datoriile pe termen mediu și lung împreună cu capitalurile proprii formează **capitalurile permanente ale întreprinderii**.

Capitalurile permanente sunt utilizate pentru finanțarea activelor imobilizate și a unei părți din activele circulante. Structura capitalului permanent oferă informații despre politica de îndatorare a firmei și a măsurii în care aceasta se fundamentează pe criterii de eficiență.

d) Creditele și datoriile pe termen scurt (pe o perioadă mai mică de un an), numite și datorii curente, reprezintă o componentă dinamică a capitalului total al întreprinderii, determinată de nevoi temporare de finanțare, solicitate de ciclul operațiunilor de exploatare sau financiară, sau ca urmare a politicii de credit comercial acordat clienților.

Ele se reflectă, în special, în credite bancare pe termen scurt, datorii față de furnizori, datorii față de bugete (fiscale și privind asigurările sociale), datorii față de salariați.

Creditele pe termen mediu și lung împreună cu creditele și datoriile pe termen scurt formează **capitalurile împrumutate** ale întreprinderii.

Capitalurile proprii împreună cu cele împrumutate formează **capitalul total** al întreprinderii.

Stabilirea unei *structuri de finanțare* optime, adică a unui raport corespunzător între capitalurile împrumutate și cele proprii, reprezintă o problemă de gestiune financiară cu implicații directe în mărirea eficienței și a controlului întreprinderii.

II. După modul de folosință, adică după durata de imobilizare a capitalurilor constituite din diverse surse, capitalul total al întreprinderii se materializează în două mari categorii de active:

- active imobilizate;
- active circulante.

A. Activele imobilizate reprezintă plasamente de capital pe termen îndelungat, mai mare de un an. Ele mai sunt cunoscute și sub denumirea de *utilizări durabile*, corespunzând, în general, resurselor stabile, adică capitalurilor permanente ale întreprinderii. "Activele imobilizate sunt active generatoare de beneficii economice viitoare și deținute pe o perioadă mai mare de un an. Activele imobilizate cuprind acele active destinate utilizării pe o bază continuă, pe o perioadă mai mare de un an, în scopul desfășurării activităților entității"⁸.

Activele imobilizate se concretizează în imobilizări necorporale, corporale și financiare.

Imobilizările necorporale sunt active identificabile nemonetare, fără suport material care sunt deținute pentru utilizare în procesul de producție, pentru a fi închiriate terților sau pentru scopuri administrative. În cadrul imobilizărilor necorporale se cuprind: cheltuielile de constituire (cheltuielile ocazionate de înființarea sau dezvoltarea unei entități); cheltuielile de dezvoltare; concesiunile, brevetele, licențele, mărcile comerciale, drepturile și activele similare, dacă au fost achiziționate cu titlu oneros; fondul comercial, în măsura în care a fost achiziționat cu titlu oneros; avansurile acordate furnizorilor de imobilizări necorporale; alte imobilizări necorporale (programele informatice create de entitate sau achiziționate de la terți, plusuri de inventar constatate la programe informatice și alte imobilizări necorporale); imobilizările necorporale în curs de execuție.

Imobilizările corporale sunt active care sunt deținute de o entitate pentru a fi utilizate în producția de bunuri sau prestarea de servicii, pentru a fi închiriate terților sau pentru a fi folosite în scopuri administrative și sunt utilizate pe parcursul unei perioade mai mari de un an.

---

⁸ OMFP nr.3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Directivele Europene

Imobilizările corporale cuprind: terenuri și construcții; instalații tehnice și mașini; alte instalații, utilaje și mobilier; avansuri și imobilizări financiare în curs de execuție.

Imobilizările financiare cuprind: acțiunile deținute la entitățile afiliate; împrumuturile acordate entităților afiliate; interesele de participare (drepturile în capitalul altor entități atunci când depășesc 20%, reprezentate sau nu prin titluri, care prin crearea unei legături durabile cu aceste entități sunt destinate să contribuie la activitățile entității; împrumuturile acordate entităților de care compania este legată în virtutea intereselor de participare; alte investiții deținute ca imobilizări (titluri de valoare deținute pe o perioadă îndelungată în capitalul altor entități, diferite de entitățile afiliate și societățile asociate); alte împrumuturi (împrumuturi acordate pe termen lung altor entități, garanțiile, depozitele și cauțiunile depuse de entitate la terți).

Fiind plasamente pe termen îndelungat, activele imobilizate participă la mai multe cicluri de exploatare și își transferă, în mod treptat, pe durata lor de funcționare, o parte din valoarea lor asupra utilităților create în întreprindere (produse, servicii, lucrări) prin procesul de amortizare. În activele imobilizate sunt cuprinse însă și elemente care nu se supun procesului de amortizare, datorită faptului că prin natura lor nu se uzează, adică nu-și pierd valoarea de întrebuințare (terenurile, imobilizările financiare).

B. Activele circulante reprezintă plasamente de capital pe termen scurt, mai mic de un an, în elemente necesare desfășurării neîntrerupte a procesului de fabricație sau comercializare al întreprinderii.

Durata plasamentului se limitează la un ciclu economic, capitalurile avansate fiind recuperate prin vânzarea și încasarea producției și reintroduse într-un nou ciclu economic.

În cadrul activelor circulante se disting următoarele subgrupe în funcție de gradul de lichiditate, respectiv rapiditatea cu care se transformă în disponibilități bănești:

a) *Stocurile de active circulante* cuprind: materii prime, materiale consumabile și materiale de natura obiectelor de inventar; producția în curs de execuție; semifabricate; produse finite și mărfuri; avansuri pentru cumpărări de stocuri. Diversele categorii de stocuri au o durată de imobilizare determinată de specificul proceselor de aprovizionare, producție, desfacere;

b) *Creanțele* cuprind: creanțele comerciale; sumele de încasat de la entitățile afiliate; alte creanțe; capitalul scris și nevărsat. Toate aceste elemente sunt rapid transformabile în monedă;

c) *Investițiile pe termen scurt* cuprind: acțiunile deținute la alte entități, obligațiunile emise și răscumpărate, obligațiunile achiziționate, toate în vederea realizării unui profit într-un interval scurt de timp, depozitele bancare pe termen scurt; investițiile pe termen scurt sunt de asemenea, rapid transformabile în monedă;

d) *Casa și conturile la bănci* care prezintă chiar forma lichidă a activelor circulante. În urma încasărilor realizate din vânzarea producției, din activități financiare sau extraordinare și a onorării obligațiilor față de furnizori, creditori, bugete, salariați, întreprinderea trebuie să dețină un minim de disponibilități bănești, minim de trezorerie, în orice moment, pentru a face față plăților urgente și neprevăzute sau a interveni la bursele de valori și mărfuri în vederea realizării unor plasamente rentabile.

Prezentarea structurii bilanțiere a capitalului total, după sursele de proveniență și după modul de utilizare are la bază următoarele criterii:

- exigibilitatea elementelor de pasiv;
- lichiditatea elementelor de activ.

Potrivit *criteriului exigibilității*, al scadențelor, capitalul total este evidențiat începând cu elementul cel mai greu exigibil, cu durata de scadență cea mai îndepărtată, capitalul social și rezervele legale, apoi creditele și datoriile pe termen mediu și lung cu o scadență relativ îndepărtată și continuă, cu creditele și datoriile pe termen scurt care au o scadență relativ apropiată.

Potrivit *criteriului lichidității*, în activ, plasamentele încep cu elementele cu o durată de folosință relativ mare și lichiditate scăzută (activele imobilizate), se continuă cu stocurile de

active circulante cu durată de imobilizare relativ redusă și lichiditate relativ mare, apoi cu valorile realizabile în termen scurt cu lichiditate crescută (creanțe, investiții pe termen scurt) și se încheie cu disponibilitățile bănești ca formă concretă de manifestare a lichidității.

Având în vedere una din regulile de bază ale gestiunii financiare, și anume necesitatea ca durata de exigibilitate a resurselor să fie mai mare sau cel puțin egală cu durata de existență a activelor procurate din aceste surse, este evident ca activele durabile să fie acoperite cu resurse stabile; adică din capitalurile permanente se finanțează mai întâi activele imobilizate. Dar și o parte a activelor circulante, deși au o existență mult mai scurtă în întreprindere datorită rotației accelerate în cadrul succesiunii ciclurilor economice, capătă un caracter de permanență datorită asigurării continuității activității productive sau comerciale a întreprinderii. Este vorba de un nivel determinat al stocurilor de materii prime, producție neterminată, produse finite, mărfuri, al creanțelor față de clienți sau chiar al unor decontări cu bugetul de stat de recuperat (T.V.A. deductibilă) care se găsește cel puțin la un nivel minim pe toată durata anului în întreprindere. Este normal ca și această parte a activității întreprinderii să fie finanțată din capitaluri permanente.

*Diferența de capitaluri permanente rămase după acoperirea activelor imobilizate, destinată finanțării activelor circulante cu caracter de permanență, este cunoscută în literatura economică sub denumirea de **fond de rulment net**.*

Fondul de rulment net se determină astfel:

$$FRN = C_p - A_{In}$$

în care:

FRN - fond de rulment net;

C_p - capitaluri permanente (capitaluri proprii C_{pr} + credite pe termen mediu și lung C_{tml});

A_{In} - active imobilizate nete (la valoarea contabilă netă, rămasă după deducerea amortizării).

Acest mod de calcul subliniază influența structurii de finanțare asupra constituirii fondului de rulment net.

Având în vedere egalitatea bilanțieră, fondul de rulment net se poate determina și astfel:

$$FRN = AC - D_{ts}$$

în care:

AC - active circulante;

D_{ts} - credite și datorii pe termen scurt.

Deși nu este evidențiat în mod distinct în bilanț, fondul de rulment net are o existență certă. Fondul de rulment net nu este un capital distinct ci o modalitate de folosire a capitalurilor permanente. Totodată, fondul de rulment net reprezintă un instrument sugestiv al analizei financiare care prin comparare cu nevoia de active circulante oferă indicii asupra echilibrului financiar al întreprinderii.

2.2. Modalități de formare și sporire a capitalului

Decizia de finanțare, care stă la baza formării capitalului întreprinderii, poate fi realizată prin două modalități: finanțare internă și finanțare externă.

Dacă se are în vedere structura capitalului respectiv, capitaluri proprii și împrumutate, există două căi de constituire a capitalului:

- ◆ crearea capitalurilor proprii;
- ◆ îndatorarea.

A. Crearea capitalurilor proprii

Prima și cea mai importantă componentă a capitalurilor proprii o reprezintă *capitalul social*.

Capitalul social este condiția fundamentală a înființării unei întreprinderi, această noțiune fiind "inseparabilă de cuvântul societate"⁹. Capitalul social poate fi scris prin aport în numerar și aport în natură al acționarilor sau asociaților și rămâne permanent în proprietatea acestora. În consecință, aceștia nu-și vor recupera fondurile investite decât după lichidarea societății comerciale, din partea rămasă după onorarea creditorilor. Recuperarea capitalurilor investite înainte de lichidarea societății se face prin vânzarea părților sociale sau acțiunilor sale altor persoane.

Modul de constituire, dar, mai ales, **modul de circulație** al capitalului social sunt diferite în funcție de forma juridică a societăților comerciale.

Aporturile în numerar sunt obligatorii la constituirea oricărei forme de societate. Aporturile în natură sunt admise la toate formele de societate, trebuie să fie evaluabile din punct de vedere economic și sunt vărsate prin transferarea drepturilor corespunzătoare și prin predarea efectivă către societate a bunurilor aflate în stare de utilizare. Aporturile în creanțe au regimul juridic al aporturilor în natură, nefiind admise la societățile pe acțiuni care se constituie prin subscripție publică și nici la societățile în comandită pe acțiuni și societățile cu răspundere limitată.

Organizarea firmelor sub forma societăților pe acțiuni face ca emisiunea acestor titluri să fie principala modalitate de formare a capitalului social.

Acțiunile sunt titluri de valoare care atestă dreptul de proprietate al deținătorilor asupra unei părți din capitalul social și care dau dreptul la încasarea anuală a unui dividend în funcție de mărimea profitului net realizat de firmă și de proporția de distribuire hotărâtă de Adunarea Generală a Acționarilor.

Acțiunile sunt evaluate la valoarea nominală la momentul primei emisiuni, această valoare fiind înscrisă și pe titlu. Valoarea nominală a unei acțiuni nu poate fi mai mică de 0,1 lei. După momentul emisiunii, acțiunile vor fi caracterizate printr-un preț de tranzacționare, care în cazul firmelor cotate, reprezintă *cursul bursier*. În majoritatea cazurilor, cursul bursier este diferit de valoarea nominală, fiind stabilit în funcție de cererea și oferta de acțiuni pe piață.

Produsul dintre numărul de acțiuni emise de firmă și valoarea lor nominală reprezintă *capitalul social* al firmei:

$$C_s = N_a \times V_n$$

în care:

C_s - capitalul social;

N_a - numărul acțiunilor emise

V_n - valoarea nominală a unei acțiuni.

A doua componentă a capitalurilor proprii, rezerve, rezultate, fonduri proprii se constituie pe seama profitului înainte sau după impozitare, conform procedurii prezentate în paragraful anterior.

Creșterea capitalurilor proprii ca urmare a tendinței de dezvoltare a întreprinderii se realizează prin:

I - sporirea capitalului social;

II - autofinanțare.

I. Sporirea capitalului social

Capitalul social prevăzut la înființarea firmei poate fi modificat, ulterior, în funcție de necesitățile și politica de finanțare a acesteia.

Astfel, capitalul social poate fi majorat pe parcursul desfășurării activității prin mai multe procedee¹⁰:

a) emisiunea de noi acțiuni;

b) încorporarea de rezerve sau profituri nerepartizate;

⁹ Depallens G., *Gestion financière de l'entreprise*, Ed. Sirey, Paris, 1988, pag. 567

¹⁰ Sichigea N., Giurcă-Vasilescu L., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Universitaria, Craiova, 2009, pag.45

- c) conversia datoriilor;
- d) plata dividendelor în acțiuni
- e) absorbția totală sau parțială a altei firme.

a) **Emisiunea de noi acțiuni** este o modalitate puțin agreată de acționarii existenți deoarece prin apariția unor noi acționari, ei pot pierde controlul asupra societății. De aceea, emisiunea de noi acțiuni este o soluție acceptată de adunarea generală a acționarilor atunci când nu există alte posibilități de finanțare.

Conform legislației din România, emisiunea de noi acțiuni se poate face numai la un preț mai mare sau egal cu valoarea nominală. După emisiune, se va forma un *curs bursier nou* al acțiunilor care se determină astfel:

$$C_{bn} = \frac{N_a \times C_{ba} + n \times P_e}{N_a + n}$$

în care:

- C_{bn} - cursul bursier după emisiunea de noi acțiuni;
- N_a - numărul de acțiuni aflate în circulație înainte de emisiune;
- C_{ba} - cursul bursier al acțiunilor înregistrat anterior emisiunii de noi acțiuni;
- n - numărul de acțiuni nou emise;
- P_e - prețul de emisiune al noilor acțiuni.

Acțiunile nou emise se oferă, în primul rând, spre subscriere acționarilor existenți, proporțional cu numărul acțiunilor pe care le dețin și cu obligația ca aceștia să-și exercite dreptul preferențial de subscriere într-un interval de timp stabilit de AGA. După expirarea acestui termen, dacă acționarii existenți nu au optat, acțiunile vor putea fi subscrise public.

Dreptul de subscriere constituie un mijloc de protecție a intereselor vechilor acționari, deoarece exercitarea sa asigură evitarea reducerii beneficiilor obținute de aceștia ca rezultat al creșterii numărului de acțiuni. De asemenea, prin exercitarea dreptului de preferință, vechii acționari își mențin cota de capital investită în firmă și, ca rezultat, puterea de control asupra activității acesteia.

Dreptul de subscriere (ds) reprezintă de fapt, pierderea de valoare a acțiunii vechi cu care va fi recompensat deținătorul acesteia pentru a nu fi afectat de majorarea capitalului și se determină astfel:

$$ds = C_{ba} - C_{bn} = \frac{(C_{ba} - P_e) \times n}{N_a + n}$$

Vechii acționari au dreptul preferențial de a achiziționa noi acțiuni emise de firmă, la prețul de emisiune, dacă dețin un număr de drepturi de subscriere (N_{ds}), determinat ca raport între numărul de acțiuni vechi (N_a) și cel de acțiuni noi (n), astfel:

$$N_{ds} = \frac{N_a}{n}$$

În funcție de modul diferit de subscriere al acțiunilor prin aport în numerar sau în natură, se vor produce influențe financiare diferite în activitatea întreprinderii:

- dacă subscrierea acțiunilor s-a făcut prin *aport în numerar*, se realizează o îmbunătățire a structurii financiare în sensul creșterii capitalurilor proprii în defavoarea celor împrumutate. Prin urmare, are loc o creștere a capitalului permanent și a fondului de rulment net și o îmbunătățire a lichidității întreprinderii;

- dacă sporirea capitalului social se face prin *aport în natură*, într-o primă fază, echilibrul financiar rămâne neschimbat deoarece cresc, în același timp, atât capitalul social cât și activele imobilizate. Dar creșterea capacității de producție sau comercializare prin încorporarea noilor imobilizări corporale conduce la creșterea necesarului de active circulante, a necesarului de fond de rulment, ceea ce necesită și asigurarea surselor (fie emisiunea de alte acțiuni în numerar, fie credite pe termen scurt).

b) **Încorporarea de rezerve sau profituri nerepartizate** este o modalitate de sporire a capitalului social care nu afectează structura financiară, ci numai structura capitalurilor proprii,

prin creșterea capitalului social și reducerea cu aceeași sumă a rezervelor, rezultatelor și fondurilor proprii. Nu pot fi încorporate în capitalul social rezervele legale, beneficiile sau primele de emisiune.

Sporirea capitalului social prin încorporarea rezervelor și rezultatelor se poate realiza în două feluri¹¹:

- ◆ prin creșterea valorii nominale a acțiunilor existente;
- ◆ prin creșterea numărului de acțiuni care se distribuie gratuit acționarilor existenți.

Fiecare din aceste modalități produc influențe financiare diferite, astfel:

- creșterea valorii nominale a acțiunilor existente nu va modifica numărul acțiunilor întreprinderii. Deci, pe piața financiară prețul acțiunilor rămâne același, modificându-se numai rata dividendului pe acțiune, nu și dividendul ca atare;

- creșterea numărului de acțiuni poate conduce la scăderea cursului acțiunilor, care se poate determina astfel:

$$C_{bn} = \frac{N_a \times C_{ba}}{N_a + n}$$

în care:

C_{bn} - cursul bursier după emisiunea de noi acțiuni;

C_{ba} - cursul bursier al acțiunilor înregistrat anterior emisiunii de noi acțiuni;

N_a - numărul de acțiuni aflate în circulație înainte de emisiune;

n - numărul de acțiuni nou emise.

În cazul emisiunii de noi acțiuni, vechii acționari beneficiază de anumit număr de *drepturi de atribuire* (da), a căror valoare se determină astfel:

$$da = C_{ba} - C_{bn} = \frac{C_{ba} \times n}{N_a + n}$$

Numărul drepturilor de atribuire se determină prin raportarea numărului de acțiuni vechi (N_a) la numărul acțiunilor noi (n), astfel:

$$N_{da} = \frac{N_a}{n}$$

c) Conversia datoriilor întreprinderii, presupune creșterea capitalului social prin încorporarea datoriilor, compensarea unor creanțe lichide și exigibile asupra societății cu acțiuni ale acesteia.

Creșterea capitalului social prin încorporarea datoriilor se face numai cu acceptul furnizorilor și creditorilor întreprinderii, prin renunțarea acționarilor existenți la dreptul lor preferențial de subscriere. Această transformare a datoriilor pe termen scurt în capital are ca efect creșterea fondului de rulment prin creșterea capitalului social, creștere care este asimilată unei emisiuni de acțiuni în numerar dacă este vorba de creanțe lichide, datorii față de creditorii și creșterii aportului în natură la capitalul social dacă este vorba de creanțe în natură, față de furnizori. Această operație prezintă avantaje atât pentru societate, care evită în acest mod efectele unei datorii ce implică eforturi financiare, cât și pentru creditorii care devin acționari, cu toate drepturile ce le conferă această calitate. Totodată prin îmbunătățirea raportului între capitaluri proprii și capitaluri împrumutate se creează o premisă pentru o îndatorare viitoare.

Forma consacrată de transformare a datoriilor în capital social o reprezintă *conversia obligațiunilor convertibile în acțiuni*, pe baza unei proporții de conversie stabilită în momentul emiterii acestui gen de obligațiuni. De fapt, creșterea de capital prin conversia datoriilor este specifică firmelor mari, care au dreptul de a emite obligațiuni.

d) Plata dividendelor în acțiuni este asimilată, din punct de vedere juridic, unei sporiri a capitalului social în numerar.¹² Această modalitate are ca efect diminuarea datoriilor pe termen

¹¹ Sichigea N., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Universitaria, Craiova, 2003, pag.47

¹² Berceanu D., Berceanu O., Sichigea D., *Finanțarea firmei*, Ed. Didactică și Pedagogică RA, București, 2006, pg.27

scurt și creșterea capitalului social și implicit a capitalului propriu cu efect asupra lichidității și echilibrului financiar al întreprinderii.

e) **Absorbția totală sau parțială a altei societăți comerciale** care are ca efect cumulara părții de capital social al societății absorbite. Prin urmare, vor crește capitalurile proprii și permanente, concomitent cu creșterea activelor imobilizate, fapt ce va conduce la menținerea echilibrului financiar, sau chiar se va îmbunătăți structura financiară și lichiditatea firmei, dacă societatea absorbită dispunea de o trezorerie pozitivă.

II. Autofinanțarea determină creșterea capitalurilor proprii prin reținerea în totalitate sau în parte a sumei cuvenită ca remunerație anuală a acționarilor pentru acoperirea nevoilor de finanțare ale întreprinderii și a sumei corespunzătoare participării activelor imobilizate la crearea noilor utilități sub forma amortizării. Deci, autofinanțarea corespunde, în principal cotei din profitul net capitalizat în întreprindere și amortizării activelor imobilizate. Nivelul autofinanțării este determinat direct de politica de dividende pentru că rata capitalizării profitului este determinată de rata de distribuire a dividendelor și de mărimea amortizării activelor imobilizate.

B. Îndatorarea

Capitalurile proprii constituite sunt, adeseori, insuficiente pentru acoperirea nevoii globale de finanțare a întreprinderii și atunci aceasta este nevoită să apeleze la alte mijloace: emisiunea de obligațiuni, credite bancare pe termen lung sau scurt, credite furnizori și alte datorii din exploatare. Capitalurile obținute din aceste surse formează îndatorarea, care în funcție de factorul timp, ar putea fi clasificată în:

I. Îndatorare pe termen mediu și lung;

II. Îndatorare pe termen scurt.

I. Îndatorarea pe termen mediu și lung

Îndatorarea pe termen mediu și lung are ca scop asigurarea firmei cu capitaluri permanente, fapt ce îi conferă posibilitatea adoptării unei strategii de dezvoltare și funcționare într-un interval de timp relativ îndelungat.

Îndatorarea pe termen mediu și lung se realizează prin următoarele instrumente: creditul bancar pe termen mediu și lung; creditul obligatar; leasingul.

I. Creditul bancar pe termen mediu și lung se acordă, de regulă, de către băncile comerciale pentru un interval de timp cuprins între 1 și 25 de ani.

Având în vedere riscurile pe care și le asumă băncile prin acordarea creditelor, condițiile de eligibilitate ale firmelor care vor obține o astfel de finanțare sunt stricte și se bazează pe o documentație tehnico-economică bine fundamentată și pe existența unor garanții temeinice.

Documentația tehnico-economică solicitată de bănci pentru acordarea unui credit cuprinde următoarele elemente: cererea de credit; documente juridice de constituire a societății (certificatul de înregistrare; contractul de societate, statutul societății, etc); documente financiare: situații financiare (bilanț, cont de profit și pierdere, situația fluxurilor de trezorerie) pentru ultimii 2-3 ani; balanțele de verificare pe ultimele 3 luni, situația patrimoniului și rezultatele financiare pentru trimestrul următor; bugetele de venituri și cheltuieli și cele de investiții pentru anul în curs și pentru perioada viitoare; plan de afaceri (autorizații și avize necesare funcționării, cereri de produse și servicii de la principalii clienți; oferte de la furnizori pentru achiziționarea de echipamente, materii prime etc.)

Modalitatea de garantare a creditelor contractate de către firme diferă în funcție de tipul de credit. În general, tipurile de garanții acceptate de bancă sunt următoarele: *ipoteca* asupra unor bunuri imobile prin definiție (clădiri, construcții, terenuri, etc.) sau bunuri imobile prin destinație (instalații fixate în spațiu, furnale, forje, cuptoare, etc.); *gajul* asupra unor bunuri mobile fără deposedare (mașini, utilaje) aflate în proprietatea împrumutatului, valorificabile pe piață sau cu deposedare (acțiuni, obligațiuni, metale prețioase); *cesiunea de creanță* privind

drepturi de încasat rezultate din contracte ferme de livrare a produselor către parteneri cu bonitate recunoscută de bancă; *cesiunea drepturilor de despăgubire* din asigurările care constituie o garanție suplimentară a băncii pentru bunurile ipotecate sau gajate; *garanții personale*: scrisoare de garanție bancară, avalizarea titlurilor de credit, garanții emise de fonduri de garantare, cauțiunea, garanții emise de statul român etc.

Pe baza informațiilor obținute de la firma care solicită creditul, banca va analiza indicatorii financiari cât și pe cei nefinanciari cărora le atribuie ponderi în funcție de importanța fiecăruia la măsurarea bonității firmei determinând rating-ul de credit, prin care se va evalua capacitatea firmei de a rambursa creditul solicitat.

Oferta creditelor pe termen mediu și lung este variată, cele mai utilizate forme fiind creditele ipotecare, creditele pentru investiții, creditele pentru operațiunile de leasing, creditele în valută pe termen mediu și lung etc. Tendințele actuale sunt de a personaliza aceste instrumente pentru a răspunde mai bine nevoilor specifice de finanțare ale firmelor care le solicită.

II. Creditul obligatar se obține prin emisiunea de obligațiuni care sunt titluri de valoare care exprimă, pe de o parte, creanța deținătorilor lor asupra activelor emitentului, iar, pe de altă parte, angajamentul emitentului de a plăti o remunerație (dobândă) și de a rambursa împrumutul.

Comparativ cu emisiunea de acțiuni, emisiunea de obligațiuni prezintă avantaje dar și unele dezavantaje.

Din punctul de vedere al societății emitente, împrumutul obligatar nu afectează structura acționarilor și nici nu conferă deținătorului lor nici un drept în luarea deciziilor.

Din punctul de vedere al deținătorilor, obligațiunile asigură dobânzi constante, plătite de către firma emitentă pe toată durata creditului obligatar, indiferent de situația sa financiară - spre deosebire de dividendele asigurate de acțiuni, care depind direct proporțional de câștigurile emitentului.

În cazul lichidării firmei emitente, obligatarii nu sunt afectați în aceeași măsură ca și acționarii, având dreptul la rambursarea împrumutului la valoarea nominală. Acționarii primesc doar diferența rămasă după plata tuturor creanțelor prevăzute de lege pentru a fi onorate.

Emisiunea de obligațiuni este hotărâtă de adunarea extraordinară a acționarilor și nu de conducerea firmei, ca o măsură suplimentară de protecție a subscriitorilor de obligațiuni contra societăților comerciale care nu oferă toate garanțiile necesare rambursării împrumutului. Tot în avantajul obligatarilor este și procedura de garantare a obligațiunilor cu anumite active.

În România, pentru a avea acces pe piața obligatară, o firmă trebuie să fie societate pe acțiuni, să fi desfășurat activitate reflectată în bilanțul aprobat de acționari un număr minim de ani (2-3 ani) iar valoarea obligațiunilor subscrise trebuie să fie integral vărsate.

Emisiunea de obligațiuni prin ofertă publică se face pe bază de prospect de emisiune care va cuprinde informații privind denumirea, obiectul de activitate, sediul și durata societății; capitalul social și rezervele; situația patrimoniului social după ultimul bilanț contabil aprobat; categoriile de acțiuni emise de societate; suma totală a obligațiunilor ce urmează să fie emise și a celor care au mai fost emise, modul de rambursare, valoarea nominală a obligațiunilor, dobânda lor, tipul obligațiunilor (nominative sau la purtător, convertibile etc.).

Obligațiunile pot fi emise în formă materială, pe suport hârtie, sau în formă dematerializată, prin înscriere în cont. Obligațiunile din aceeași emisiune trebuie să fie de o valoare egală și acorda posesorilor lor drepturi egale. Valoarea nominală a unei obligațiuni nu poate fi mai mică de 2,5 lei¹³ iar valoarea nominală a obligațiunilor convertibile în acțiuni va trebui să fie egală cu cea a acțiunilor. Obligațiunile convertibile pot fi preschimbate în acțiuni ale societății emitente, în condițiile stabilite în prospectul de ofertă publică.

Modalitatea clasică de remunerare este plata periodică a unui cupon (dobânda) dar și primele de emisiune sau de rambursare pe care emitentul le poate acorda pentru a face mai atractiv împrumutul.

---

¹³ Legea nr. 31/1990, art 167 - modificată prin legea 441/2006

*Modalitățile de rambursare a împrumutului obligatar sunt următoarele*¹⁴:

- a) rambursare prin anuități constante;
- b) rambursare în tranșe egale (serii egale);
- c) rambursare integrală la scadență;

a) *Rambursarea prin anuități constante* presupune rambursarea anuală a unei sume constante. Valoarea anuității constante (suma ratei de rambursat și a dobânzii) se determină potrivit formulei:

$$A = C \cdot \frac{d}{1 - (1 + d)^{-n}}$$

în care:

- A - anuitatea de rambursat;
- C - valoarea creditului obligatar;
- n - durata creditului;
- d - rata dobânzii (în procente).

b) *rambursarea în tranșe egale (serii egale)* presupune rambursarea unui număr egal de obligațiuni în fiecare an, dobânda calculându-se la creditul rămas nerambursat. Anuitățile anuale sunt descrescătoare și se determină astfel:

$$A_i = \frac{C}{n} + (C_i \cdot d)$$

în care:

- A_i - anuitatea de rambursat în anul "i";
- C - valoarea creditului obligatar;
- C_i - valoarea creditului obligatar rămasă de rambursat la începutul anului "i";
- n - durata creditului obligatar;
- d - rata dobânzii.

c) *rambursarea integrală la scadență* presupune ca întregul împrumut să fie rambursat la sfârșitul duratei împrumutului. În acest caz, anuitățile (A_i) se determină astfel:

$$A_1 = A_2 = \dots A_{n-1} = C \cdot d$$
$$A_n = C + C \cdot d$$

în care:

- A_i - anuitățile în anii i=1,2, ..., n-1;
- A_n - anuitatea în ultimul an al creditului obligatar "n";
- C - valoarea creditului obligatar;
- d - rata dobânzii;
- n - perioada de acordare a creditului obligatar.

Pentru a mări atractivitatea obligațiunilor și pentru a elimina riscurile veniturilor viitoare, s-a procedat la o diversificare a acestora. Astfel, pe lângă obligațiunile clasice au apărut o mare varietate de obligațiuni, cu caracteristici diferite pentru a putea pătrunde pe cele mai diverse segmente ale pieței de capital: *obligațiunile indexate; obligațiunile participative; obligațiunile cu coupon zero; obligațiunile convertibile în acțiuni; obligațiunile cu bonuri de subscripție de acțiuni; împrumuturi obligatate grupate sau colective.*

III. Leasingul este operațiunea prin care o parte, denumită *locator/finanțator*, transmite pentru o perioadă determinată dreptul de folosință asupra unui bun al cărui proprietar este, celeilalte părți, denumită *locatar/utilizator*, la solicitarea acesteia, contra unei plăți periodice, denumită *rată de leasing (chirie)*. Rata de leasing poate cuprinde, după caz:

- amortizarea activului;
- remunerarea capitalului investit (pe bază de comision);
- prima de risc datorată faptului că instituția financiară suportă întreaga finanțare;

¹⁴ Sichigea, N., Giurcă Vasilescu, L., *Gestiunea financiară a întreprinderii. Aplicații și teste grilă*, Ed. Universitaria, 2005, pag. 49

- cheltuieli administrative.

Operațiunile de leasing au ca obiect¹⁵:

- *bunuri imobile* prin natura lor sau care devin imobile prin destinație;

- *bunuri mobile*, aflate în circuitul civil, cu excepția înregistrărilor pe bandă audio și video, a pieselor de teatru, a manuscriselor, a brevetelor, a drepturilor de autor și a bunurilor necorporale.

În funcție de serviciile oferite, leasingul în România poate îmbrăca două forme:

A. *Leasingul financiar* este contractul de leasing care îndeplinește, potrivit prevederilor legislative din România¹⁶ cel puțin una dintre următoarele condiții:

a) riscurile și beneficiile dreptului de proprietate asupra bunului care face obiectul leasingului sunt transferate utilizatorului la momentul la care contractul de leasing produce efecte;

b) contractul de leasing prevede expres transferul dreptului de proprietate asupra bunului ce face obiectul leasingului către utilizator la momentul expirării contractului;

c) utilizatorul are opțiunea de a cumpăra bunul la momentul expirării contractului, iar valoarea reziduală exprimată în procente este mai mică sau egală cu diferența dintre durata normală de funcționare maximă și durata contractului de leasing, raportată la durata normală de funcționare maximă, exprimată în procente;

d) perioada de leasing depășește 80% din durata normală de funcționare maximă a bunului care face obiectul leasingului; perioada de leasing include orice perioadă pentru care contractul de leasing poate fi prelungit;

e) valoarea totală a ratelor de leasing, mai puțin cheltuielile accesorii, este mai mare sau egală cu valoarea de intrare a bunului.

Rata de leasing financiar este formată din cota-parte din valoarea de intrare a bunului și din dobânda de leasing, care se stabilește pe baza ratei dobânzii convenite prin acordul părților

B. *Leasingul operațional* este contractul de leasing care nu îndeplinește nici una din condițiile leasingului financiar. Deci, în cazul leasingului operațional, locatorul se obligă să asigure întreținerea și service-ul bunului contra unor costuri cuprinse în chirie sau facturate separat, poate rezilia contractul înainte de scadență iar durata contractului este mai scurtă decât durata de funcționare a activului.

Rata leasingului operațional se stabilește prin acordul părților și cuprinde, de regulă, cota de amortizare și un beneficiu stabilit de părțile contractante.

Acest tip de contract se practică, de regulă, în industria computerelor și a altor echipamente pentru birouri precum și pentru vânzarea automobilelor.

Amortizarea bunului care face obiectul unui contract de leasing se face de către utilizator, în cazul leasingului financiar, și de către locator, în cazul leasingului operațional, cheltuielile fiind deductibile. În cazul leasingului financiar utilizatorul deduce dobânda, iar în cazul leasingului operațional locatorul deduce chiria (rata de leasing).

II. Îndatorarea pe termen scurt

Este calea de finanțare prin care se acoperă nevoile temporare de capitaluri ale întreprinderii. Prin îndatorarea pe termen scurt se finanțează, îndeosebi, partea din nevoia de fond de rulment neacoperită cu capitaluri permanente, respectiv din fondul de rulment determinat pe baza bilanțului întreprinderii.

Îndatorarea pe termen scurt se realizează pe perioade de până la un an prin următoarele instrumente:

◆ credite bancare pe termen scurt: creditele de trezorerie; creditele pe bază de creanțe comerciale; alte credite pe termen scurt.

¹⁵ *Legea nr. 287/2006 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 51/1997 privind operațiunile de leasing și societățile de leasing, art. 1, alin. (2)*

¹⁶ *Legea nr. 343/2006 privind Codul Fiscal al României - versiune actualizată la data de 01/01/2007, art.7 (alin.7),*

◆ finanțări nebankare pe termen scurt: creditele comerciale furnizori; creditele pe bază de bonuri de casă sau bilete de trezorerie; avansuri primite de la clienți; finanțări de la grup.

CAP. 3 AMORTIZAREA ACTIVELOR IMOBILIZATE

În bilanțul contabil al întreprinderii, activele immobilizate, ca rezultată a procesului de investire sunt reflectate la valoarea contabilă netă determinată ca o diferență, în funcție de următoarele elemente:

- suma brută a activelor immobilizate, stabilită în funcție de costul investițiilor;
- suma amortismentelor datorită deprecierei în timp a activelor immobilizate.

Amortismentele apar, așadar, ca o micșorare a valorii bunurilor destinate să servească activitatea întreprinderii o perioadă de timp mai îndelungată (mai mare de un an) și care se consumă treptat.

Temeiul economic sau baza amortizării activelor immobilizate o constituie așadar uzura acestora.

Uzura este un proces complex, concretizat în scăderea treptată a utilității activelor immobilizate, fie ca urmare a utilizării sau neutilizării, fie ca urmare a apariției de active immobilizate mai ieftine, sau cu parametri tehnico-funcționali superiori.

Amortizarea este un proces complex de cuantificare a uzurii fizice și morale și de exprimare a unei anumite politici financiare a perioadei respective, care cuprinde un ansamblu de operațiuni ce constau în: stabilirea amortismentului fiecărui exercițiu; înregistrarea lui în costurile de fabricație; recuperarea din încasarea prețului sau tarifului produsului sau serviciului; afectarea lui pe destinația legală;

Conform Standardelor Internaționale de Contabilitate (IAS 16 – Imobilizări corporale) amortizarea constituie alocarea sistematică a valorii amortizabile a unui activ asupra duratei sale de viață utilă.

3.1. Elementele sistemului de amortizare

"Amplarea și ritmul uzurii fizice și morale, precum și parametri fundamentali ai politicii financiare promovate, se oglindesc în nivelul și modul de asociere a unor elemente esențiale, care în ansamblul lor formează sistemul de amortizare"¹⁷.

Elementele definitorii ale oricărui sistem de amortizare în funcție de care se previzionează și calculează efectiv amortismentul sunt:

- ▶ valorile de amortizat;
- ▶ duratele normale de utilizare;
- ▶ cotele (normele) de amortizare.

A) **Valorile de amortizat** reprezintă baza sistemului de amortizare, pentru că în funcție de modul lor de estimare se produc implicații atât în ceea ce privește nivelul costurilor de producție sau comercializare. În etapa actuală, în România, în funcție de metoda de amortizare folosită, valoarea de amortizare este dată de:

- valoarea de intrare;
- valoarea contabilă netă.¹⁸

Astfel, la data intrării în entitate, activele immobilizate se evaluează la *valoarea de intrare* care se stabilește astfel:

a) costul de achiziție, pentru activele immobilizate procurate cu titlu oneros (prețul de cumpărare, taxele de import și alte taxe, cu excepția celor pe care întreprinderea le poate recupera de la autoritățile fiscale, cheltuielile de transport, comisioanele, taxele notariale,

¹⁷ Opreșcu M., Sichigea N., Drăcea M., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Dova, Craiova, 1996, pag.110

¹⁸ Conform normelor legale actuale, respectiv, OMFP nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene valoarea contabilă netă se numește *valoare contabilă*.

cheltuielile cu obținerea de autorizații și alte cheltuieli nerecuperabile atribuibile direct achiziției bunurilor respective);

b) costul de producție, pentru activele immobilizate produse în entitate;

c) valoarea de aport, stabilită în urma evaluării, pentru activele reprezentând aport la capitalul social;

d) valoarea justă pentru activele immobilizate obținute cu titlu gratuit. Prin "valoarea justă" se înțelege suma pentru care activul ar putea fi schimbat de bunăvoie între părți aflate în cunoștință de cauză în cadrul unei tranzacții cu prețul determinat obiectiv.

În etapa actuală, în România, în funcție de metoda de amortizare folosită, valoarea amortizabilă este costul activului sau o altă valoare substituită costului în situațiile financiare din care s-a scăzut valoarea reziduală. În practică, valoare reziduală poate fi nesemnificativă și deci, nu se ia în calcul la valoarea amortizării, valoarea amortizabilă fiind egală cu costul sau o altă valoare substituită costului în situațiile financiare.

B) Duratele normale de utilizare reprezintă cel de-al doilea element esențial al sistemului de amortizare, pentru că întinderea influențează mărimea amortismentului anual.

În multe țări cu economie de piață dezvoltată, întreprinzătorul are dreptul de a-și stabili el însuși durata de serviciu a mijlocului fix și, din acest punct de vedere, este evident că încearcă să-și programeze exploatarea utilajului pe durata de serviciu optimă, când efectele obținute din exploatarea lui sunt maxime.

Într-o altă serie de țări, duratele se stabilesc centralizat, de guvern și au fie caracter obligatoriu, cazul Franței, fie caracter orientativ, cazul SUA.

În România, duratele de serviciu, numite *durate normale de funcționare*, se stabilesc prin hotărâre de guvern (H.G. nr. 2139/2004 privind aprobarea Catalogului privind clasificarea și durate normale de funcționare a mijloacelor fixe) aplicabil de la 1 ianuarie 2005.

Catalogul se aplică în mod unitar de către agenții economici, persoanele juridice fără scop patrimonial cât și de către instituțiile publice, asigurând determinarea în mod unitar a amortizării capitalului immobilizat în active corporale. Pentru fiecare mijloc fix nou achiziționat se utilizează sistemul unor *plaje de ani* cuprinse între o valoare minimă și una maximă, existând astfel posibilitatea alegerii duratei normale de funcționare cuprinse între aceste limite. Astfel stabilită, durata normală de funcționare a mijlocului fix rămâne neschimbată până la recuperarea integrală a valorii de intrare a acestuia sau scoaterea sa din funcțiune.

C) Cotele de amortizare

Orice sistem de amortizare se caracterizează prin cote (norme) de amortizare determinate printr-o metodologie proprie. În general, însă, cotele de amortizare sunt cote analitice determinate pe fiecare mijloc fix sau grupă omogenă de mijloace fixe în parte care au aceiași durată de funcționare, sau cotă unică, stabilită ca o cotă medie pentru ansamblul mijloacelor fixe ale întreprinderii.

Cota (norma) de amortizare, în principiu, poate fi definită ca fiind mărimea amortizării exprimate în procente față de valoarea de intrare a mijloacelor fixe. Întrucât în sistemul nostru de amortizare duratele normale corespund regimului liniar sau proporțional de amortizare, cota de amortizare este funcție invers proporțională cu durata normală de utilizare. Există atâtea cote analitice de amortizare câte durate normale diferite sunt legiferate.

Astfel, relația de calcul a **cotei de amortizare analitice** (N_a) corespunzătoare sistemului proporțional este:

$$N_a = \frac{V_i}{D_n} \cdot 100 = \frac{1}{D_n} \cdot 100$$

în care:

V_i = valoarea de intrare a mijlocului fix;

D_n = durata normală de funcționare mijlocului fix.

3.2. Regimuri de amortizare utilizate în România

Amortizarea activelor imobilizate se realizează în mod diferit, după cum este vorba de imobilizări necorporale sau imobilizări corporale¹⁹.

Imobilizările necorporale se amortizează astfel²⁰:

- cheltuielile de constituire se amortizează în cadrul unei perioade de maximum 5 ani;
- cheltuielile de dezvoltare se amortizează pe perioada contractului sau pe durata de utilizare, după caz;
- concesiunile se amortizează pe durata de folosire stabilită conform contractului;
- brevetele, licențele, mărcile comerciale, drepturile și activele similare se amortizează pe durata prevăzută pentru utilizarea lor de către deținător;
- programele informatice, precum și "Alte imobilizări necorporale" se amortizează pe durata prevăzută pentru utilizarea lor de către entitatea care le deține;
- în cazul în care fondul comercial este tratat ca un activ - ca urmare a achiziției de către entitate a acțiunilor altei entități - se au în vedere următoarele prevederi:
  - a) fondul comercial se amortizează, de regulă, în cadrul unei perioade de maximum 5 ani;
  - b) totuși, entitățile pot să amortizeze fondul comercial în mod sistematic într-o perioadă de peste 5 ani, cu condiția ca această perioadă să nu depășească durata de utilizare economică a activului.

Imobilizările corporale se amortizează astfel:

- terenurile, lacurile, bălțile și iazurile *nu* se supun amortizării, ci numai *investițiile* efectuate pentru amenajarea terenurilor, lacurilor, bălților, iazurilor și pentru alte lucrări similare se recuperează pe calea amortizării, prin includerea în cheltuielile de exploatare într-o perioadă hotărâtă de administratori sau persoanele care au obligația gestionării entității, pe baza duratelor utile ale acestora;

- mijloacele fixe, prin utilizarea unuia din următoarele regimuri: amortizarea liniară; amortizarea degresivă; amortizarea accelerată. Regimul de amortizare pentru un mijloc fix amortizabil se determină conform următoarelor reguli:

- a) în cazul construcțiilor, se aplică metoda de amortizare liniară;
- b) în cazul echipamentelor tehnologice, respectiv al mașinilor, uneltelor și instalațiilor, precum și pentru computere și echipamente periferice ale acestora, contribuabilul poate opta pentru metoda de amortizare liniară, degresivă sau accelerată;
- c) în cazul oricărui alt mijloc fix amortizabil, contribuabilul poate opta pentru metoda de amortizare liniară sau degresivă.

a) Amortizarea liniară se aplică, cu preponderență, în toate ramurile economice, în funcție de duratele și cotele de amortizare analitice reglementate.

În cazul metodei de amortizare liniară, amortizarea (A) se stabilește prin aplicarea cotei de amortizare liniară (N_1) la valoarea de intrare (V_i) a mijlocului fix amortizabil:

$$A = V_i \cdot N_1$$

Cota de amortizare liniară se calculează raportând numărul 100 la durata normală de utilizare (D_n) a mijlocului fix:

$$N_1 = \frac{100}{D_n}$$

b) Amortizarea degresivă este o variantă a sistemului accelerat cu normă constantă și valoare de amortizat descrescătoare. Aplicarea metodei presupune parcurgerea următoarelor etape:

- se determină cota de amortizare degresivă (N_d) prin multiplicarea cotei liniare cu coeficientul prevăzut de lege (c):

$$N_d = N_1 \cdot c$$

¹⁹ Sichigea N., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Universitaria, Craiova, 2003, pag. 137-139

²⁰ OMFP nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene

Pentru multiplicare sunt prevăzuți următorii coeficienți:

- 1,5 pentru mijloacele fixe cu durata de utilizare 2-5 ani;
- 2,0 pentru mijloacele fixe cu durata de utilizare 5-10 ani;
- 2,5 pentru mijloacele fixe cu durata de utilizare >10 ani.

- se determină amortismentul anual prin aplicarea cotei de amortizare la valoarea contabilă (rămasă neamortizată) până în anul de utilizare în care amortizarea anuală rezultată este egală sau mai mică decât amortizarea anuală determinată prin raportul între valoarea rămasă de recuperat (V_m) și numărul de ani de utilizare rămași (n_r), astfel:

$$A_i \leq \frac{V_{rn}}{n_r}$$

Din acel moment și până la expirarea duratei normale se folosește sistemul liniar de amortizare prin raportarea valorii rămase de recuperat la numărul de ani de utilizare rămași.

c) Amortizarea accelerată presupune următoarele:

- pentru primul an de utilizare, amortizarea nu poate depăși 50% din valoarea de intrare a mijlocului fix;

- pentru următorii ani de utilizare, amortizarea se calculează prin raportarea valorii ramase de amortizare a mijlocului fix la durata normală de utilizare rămasă a acestuia, conform regimului liniar.

CAP. 4 GESTIUNEA ACTIVELOR CIRCULANTE

4.1. Conținutul, trăsăturile și particularitățile rotației activelor circulante

Desfășurarea oricărei activități economice necesită utilizarea nu numai a activelor imobilizate, ci și asigurarea stocurilor de materii prime și materiale necesare, a stocurilor de semifabricate și producție în curs de execuție, în vederea desfășurării continue a activității precum și obținerea și stocarea pe anumite intervale de timp a produselor finite pentru realizarea ritmicității livrărilor către beneficiari. Dar, procurarea stocurilor necesare și efectuarea celorlalte cheltuieli legate de procesul de fabricație și realizare a produselor, preced momentul încasării prețului acestora de la clienți. Drept urmare, întreprinderea are nevoie de o sumă determinată de resurse bănești pe seama căreia să-și poată constitui stocurile de valori materiale pentru producție și să acopere toate cheltuielile de producție, depozitare, livrare până în momentul încasării prețului produselor vândute. Pe măsura încasării prețului produselor expediate, întreprinderea recuperează capitalurile bănești avansate pe care le reavansează într-un nou proces economic, adică își reconstituie stocurile de valori materiale pentru producție, lansează noi comenzi în fabricație și efectuează noi cheltuieli de prelucrare, expediază alte loturi de produse către beneficiari. Această parte a capitalurilor bănești utilizată în întreprindere formează *conținutul activelor circulante*.

Efectuarea neîntreruptă a circuitelor în concordanță cu caracterul continuu al proceselor de producție, determină fenomenul de *rotație* a activelor circulante. Ca urmare a rotației neîntrerupte, suma activelor circulante utilizate se află concomitent în toate formele sale funcționale, determinate de condițiile și amploarea proceselor de aprovizionare, producție și desfacere. Ca o consecință a acestui fapt, activele circulante prezintă inevitabil o anumită *structură* ce poate fi stabilită pe baza soldurilor din activul bilanțului întreprinderii.

Astfel, în *sfera producției*, activele sunt avansate în următoarele stări (forme) materiale: stocuri de materii prime; stocuri de materiale consumabile (carburanți și lubrifianți, obiecte de inventar, echipament de lucru și protecție, piese de schimb); stocuri de semifabricate; stocuri de producție în curs de execuție; soldul cheltuielilor anticipate.

În *sfera circulației*, activele circulante se concretizează în următoarele stări: stocuri de produse în magazie; stocuri de produse expediate, neîncasate (creanțe); stocuri de mărfuri și ambalaje; creanțe din decontări neîncheiate; soldul disponibilităților bănești (în cont și casierie).

4.2. Gestiunea stocurilor de active circulante

Activele circulante reprezintă alături de activele imobilizate, condiția financiară esențială a asigurării continue și în cadrul parametrilor prestabiliți a programului de producție. Deși în industrie, comparativ cu activele imobilizate, ponderea lor în totalul capitalurilor utilizate este mai mică, datorită vitezei de rotație relativ accelerate precum și multitudinii de forme materiale pe care le îmbracă în cursul circuitului lor, activele circulante dețin un rol esențial în buna funcționare a mecanismului financiar al întreprinderii. De aceea, se pune cu necesitate problema evaluării lor corecte.

Evaluarea activelor circulante îmbracă două mari forme, *în funcție de momentul efectuării ei*:

■ **necesitățile de active circulante cu caracter de permanență** pe toată durata anului și previzibile încă de la începutul anului, se evaluează prin determinarea **necesarului financiar de active circulante** sau **necesarului de fond de rulment**;

■ **necesitățile cu caracter temporar** apărute pe parcursul exercițiului se dimensionează pe feluri de active circulante și se evaluează prin *metode specifice activității bancare* întrucât, cel mai adesea, acoperirea financiară se realizează prin credite bancare.

Nevoia de fond de rulment de exploatare (NFRE) sau de capital de lucru presupune luarea în considerare pe lângă dimensionarea financiară a stocurilor de diverse naturi și a creanțelor, respectiv produse finite vândute dar neîncasate, precum și a datoriilor de exploatare (curente) aflate în circuit normal, adică al căror termen de plată este amânat față de momentul datorării prin legi fiscale sau prin contracte (în acest interval se comportă ca un capital pentru întreprindere), astfel:

$$\text{NFRE} = \text{S} + \text{Cr} - \text{Dc}$$

în care:

S = stocuri;

Cr = creanțe;

Dc = datoriile curente.

Nevoia de fond de rulment se finanțează pe seama mai multor surse, care se pot grupa, în raport cu patrimoniul întreprinderii, astfel:

- **sursele interne de finanțare**: fondul de rulment; sumele afectate din profitul net finanțării activelor circulante; alte surse și anume sumele aferente unor fonduri proprii și dividende constituite din profitul net până la consumarea pe destinația corespunzătoare;

- **sursele externe de finanțare**: creditele bancare pe termen scurt; creditele pe bonuri de trezorerie sau bonuri de casă; subvențiile de la buget pentru regii autonome; credite sau sume primite de la grupul de întreprinderi din care face parte întreprinderea; alte surse (avansuri de la clienți pentru realizarea de produse, sumele de care beneficiază întreprinderea ca înlensiri sau scutiri de impozite, prime pentru export).

4.3. Eficiența utilizării activelor circulante

Capitalurile bănești ale întreprinderii, imobilizate în diversele elemente de active circulante, trebuie să asigure un randament superior celui fără risc pe piața financiară pentru că altfel investitorii sunt tentați să nu-și plaseze disponibilități bănești în activități productive și comerciale.

În cadrul procesului de rotație, activele circulante sunt folosite eficient atâta timp cât transformarea este continuă, neîntreruptă. Dacă ele staționează mai mult într-o formă sau alta, rotația este stânjenită și pentru realizarea volumului de activitate propus este necesară atragerea în circuit de capitaluri suplimentare.

Deci, *creșterea eficienței utilizării activelor circulante corespunde accelerării vitezei cu care capitalurile parcurg stadiile circuitului*, respectiv rapidității cu care se realizează rotația. În cazul unei viteze de rotație accelerată, se va realiza un volum mai mare de activitate într-o perioadă dată, adică cu aceeași sumă de active circulante se pot desfășura mai multe procese economice și se poate obține un volum sporit de produse sau de comercializare.

Eficiența utilizării activelor circulante se poate aprecia cu trei categorii de indicatori: indicatorii vitezei de rotație; indicatorii rentabilității utilizării activelor circulante; indicatorii intensității utilizării activelor circulante.

Dintre aceștia cei mai utilizați în previziune și analiză sunt **indicatorii vitezei de rotație:**

- coeficientul vitezei de rotație;
- durata în zile a unei rotații;

a) Coeficientul vitezei de rotație (K_{vr}) se stabilește ca un raport între volumul de activitate și suma medie a activelor circulante prevăzute a se utiliza, adică :

$$K_{vr} = \frac{CA(PE)}{\overline{AC}} = \text{nr. rotații} ,$$

în care :

$CA(PE)$ = cifra de afaceri sau producția exercițiului, după caz ;

$\overline{AC}$ = suma medie a activelor circulante.

Coeficientul exprimă câte circuite trebuie să efectueze sau a efectuat un volum dat de active circulante pentru a se obține sau a realiza un anumit volum de producție sau cifră de afaceri într-o perioadă dată. Cu cât este mai mare numărul de circuite efectuate, cu atât este necesar un volum de active circulante mai mic pentru realizarea volumului de producție scontat.

b) Durata în zile a unei rotații sau viteza de rotație în zile (V_z) este inversul coeficientului de rotație pe un interval de timp și se determină astfel :

$$V_z = \frac{T}{K_{vr}} = \frac{\overline{AC} \cdot T}{CA(PE)}$$

în care :

T = numărul de zile al perioadei pentru care se efectuează calculul (trimestru sau an).

Orice creștere a coeficientului de rotație atrage după sine reducerea corespunzătoare a duratei de rotație și orice scădere a coeficientului de rotație echivalează cu creșterea duratei în zile a unei rotații. De aceea, când este vorba de viteza de rotație, fenomenul pozitiv se exprimă prin noțiunea de *accelerare* și nu de creștere, iar fenomenul negativ prin noțiunea de *încetinire*. Accelerarea vitezei de rotație presupune creșterea coeficientului de rotație și reducerea duratei în zile a unei rotații, iar prin încetinirea vitezei de rotație se înțelege scăderea coeficientului de rotație și creșterea corespunzătoare a duratei în zile a unui circuit.

Viteza de rotație, ca expresie a nivelului eficienței cu care sunt utilizate activele circulante, se poate accelera sau încetini sub influența a doi factori determinanți:

- *modificarea valorii producției exercițiului (cifrei de afaceri) de la un an la altul;*
- *modificarea sumei medii a activelor circulante utilizate.*

Variația vitezei de rotație de la un exercițiu la altul, precum și influența factorilor de variație, se determină astfel :

$$\Delta V_z = V_{z_1} - V_{z_0}$$

Dacă $\Delta V_z < 0 \Rightarrow$ o accelerare a vitezei de rotație față de anul de bază;

Dacă $\Delta V_z > 0 \Rightarrow$ o încetinire a vitezei de rotație față de anul de bază.

Influențele factorilor:

1) influența producției exercițiului:

$$\Delta V_z^{(PE)} = \frac{\overline{AC}_0 \cdot T}{PE_1} - \frac{\overline{AC}_0 \cdot T}{PE_0}$$

2) influența sumei medii a activelor circulante:

$$\Delta V_z^{(AC)} = \frac{\overline{AC}_1 \cdot T}{PE_1} - \frac{\overline{AC}_0 \cdot T}{PE_1}$$

în care:

ΔV_z = modificarea (variația) vitezei de rotație în anul curent față de anul de bază;

V_{z_1} = viteza de rotație în zile prevăzută sau realizată în anul curent;

Vz_o = viteza de rotație realizată în anul de bază;

$\Delta Vz^{(PE)}$ = influența modificării volumului de activitate asupra variației vitezei de rotație;

$\Delta Vz^{(AC)}$ = influența modificării sumei activelor circulante asupra variației vitezei de rotație.

Se observă că: $\sum \Delta Vz^{PE,AC} = \Delta Vz$

Viteza de rotație a activelor circulante poate fi accelerată fie prin sporirea volumului fizic al producției în condițiile reducerii costurilor de realizare, fie prin reducerea sumei medii a activelor circulante atrase în circuit în toate fazele rotației (faza de aprovizionare și stocare, faza producției, faza comercializării).

CAP. 5 GESTIUNEA REZULTATELOR ÎNTREPRINDERII

5.1. Determinarea profitului

Rezultatul brut al exercițiului (profit sau pierdere) se determină ca diferența între veniturile totale realizate și cheltuielile totale efectuate în cursul exercițiului financiar.

În *veniturile totale*, reflectate pe feluri de venituri, după natura lor, se includ:

- *veniturile din exploatare*, care cuprind:
  - a) venituri din vânzarea de produse și mărfuri, precum și din prestări de servicii;
  - b) venituri aferente costului producției, reprezentând variația în plus (creștere) sau în minus (reducere) dintre valoarea la cost de producție efectiv a stocurilor de produse și servicii în curs de execuție de la sfârșitul perioadei și valoarea stocurilor inițiale ale produselor și serviciilor în curs de execuție;
  - c) venituri din producția de imobilizări realizată de firmă pentru scopurile sale proprii și înregistrată ca imobilizări corporale și necorporale;
  - d) venituri din subvenții de exploatare, reprezentând subvențiile pentru acoperirea diferențelor de preț și pentru acoperirea pierderilor, precum și alte subvenții de care beneficiază întreprinderea;
  - e) alte venituri de exploatare (venituri din creanțe recuperate, penalități contractuale, datorii prescrite, scutite sau anulate potrivit legii, venituri din donații primite; venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital; venituri din subvenții pentru investiții, alte venituri din exploatare);
- *veniturile financiare* cuprind: veniturile din imobilizări financiare; veniturile din investiții pe termen scurt; venituri din creanțe imobilizate; venituri din investiții financiare cedate; venituri din diferențe de curs valutar; venituri din dobânzi; venituri din sconturi primite în urma unor reduceri financiare; alte venituri financiare;
- *veniturile extraordinare*, respectiv din compensații primite pentru cheltuieli sau pierderi din calamități sau alte evenimente extraordinare.

În *cheltuielile totale*, aferente veniturilor realizate, a căror evidență se ține pe feluri de cheltuieli, după natura lor, se includ:

- *cheltuielile de exploatare*, care cuprind:
  - a) cheltuielile cu materiile prime și materialele consumabile; costul de achiziție al obiectelor de inventar consumate; costul de achiziție al materialelor nestocate, trecute direct pe cheltuieli; contravaloarea energiei și apei consumate; valoarea animalelor și păsărilor; costul mărfurilor vândute și al ambalajelor;
  - b) cheltuielile cu serviciile executate de terți, redevențe, locații de gestiune și chirii; prime de asigurare; studii și cercetări; comisioane și onorarii; cheltuieli de protocol, reclamă și publicitate; transportul de bunuri și personal; deplasări, detașări și transferări; cheltuieli poștale și taxe de telecomunicații, servicii bancare și altele;
  - c) cheltuielile cu personalul (salariile, asigurările și protecția socială și alte cheltuieli cu personalul, suportate de întreprindere);
  - d) cheltuieli privind amortizările, provizioanele și ajustările pentru depreciere;

e) cheltuieli privind impozite și taxe;

f) alte cheltuieli de exploatare (cheltuieli legate de protejarea mediului înconjurător, aferente perioadei; pierderi din creanțe și debitori diverși; despăgubiri, amenzi și penalități; donații, sponsorizări și alte cheltuieli similare; cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital; creanțe prescise potrivit legii etc.).

- *cheltuielile financiare*, care cuprind: pierderi din creanțe legate de participații; cheltuieli privind investițiile financiare cedate; diferențe nefavorabile de curs valutar; dobânzile privind exercițiul financiar în curs; sconturile acordate clienților; pierderi din creanțe de natură financiară și altele;

- *cheltuielile extraordinare* cuprind cheltuielile privind calamitățile și alte evenimente extraordinare.

Deci, rezultatul exercițiului se determină pe tipuri de activități (exploatare, financiare, extraordinare), astfel:

1) *se determină rezultatul din exploatare (RE) - profit sau pierdere din exploatare:*

$$RE = Ve - Ce$$

în care:

RE = rezultatul din exploatare;

Ve = venituri din exploatare;

Ce = cheltuieli din exploatare.

Veniturile din exploatare se determină astfel:

$$Ve = CA \pm SPS + PI + AV_e$$

în care:

CA = cifra de afaceri;

SPS = soldul producției stocate (dacă este creditor se ia în calcul cu semnul +, dacă este debitor cu semnul -);

PI = producția de imobilizări;

AV_e = alte venituri din exploatare, plus venituri din subvenții aferente altor venituri;

$$CA = PV + VVM - RCA + Se_{CA}$$

în care:

PV = producția vândută;

VVM = venituri din vânzarea mărfurilor;

RCA = reduceri comerciale acordate;

Se_{CA} = subvenții de exploatare aferente cifrei de afaceri nete.

În funcție de destinațiile producției, se poate calcula producția exercițiului (PE) astfel:

$$PE = PV \pm SPS + PI$$

Cheltuielile din exploatare se determină astfel:

$$Ce = CMV + CPE$$

în care:

CMV = costul mărfurilor vândute;

CPE = costul total al producției exercițiului;

$$CPE = CM + CP + A + AC_e$$

în care:

CM = cheltuielile materiale (materii prime și materiale consumabile; combustibil, energie, apă; alte cheltuieli materiale, minus reducerile comerciale primite și subvențiile pentru materii prime și materiale consumabile și pentru alte cheltuieli externe);

CP = cheltuieli cu personalul (salarii și indemnizații plus cheltuielile cu asigurările și protecția socială, din care se scad eventualele subvenții pentru plata personalului și pentru asigurări și protecția socială);

A = cheltuieli privind amortizările, provizioanele, ajustările pentru depreciere;

AC_e = alte cheltuieli de exploatare minus subvențiile pentru alte cheltuieli de exploatare.

2) *Se determină rezultatul financiar (profit sau pierdere financiară):*

$$RF = Vf - Cf$$

în care:

RF = rezultatul financiar;

Vf = venituri financiare;

Cf = cheltuieli financiare.

Prin însumarea rezultatului din exploatare și al rezultatului financiar se obține *rezultatul curent* (RC) al exercițiului:

$$RC = RE + RF$$

3) Se determină rezultatul extraordinar al exercițiului (profit sau pierdere extraordinară):

$$REX = Vex + Cex$$

în care:

Rex = rezultatul extraordinar;

Vex = venituri extraordinare;

Cex = cheltuieli extraordinare.

4) Se determină rezultatul brut al exercițiului (RBE) - profit sau pierdere:

$$RBE = RE + RF + REX$$

sau: $RBE = VT - CT$

în care:

VT = venituri totale:

$$VT = Ve + Vf + Vex$$

CT = cheltuieli totale, exceptând impozitul pe profit :

$$CT = Ce + Cf + Cex$$

5) Se determină rezultatul net al exercițiului (RNE)- profit sau pierdere:

$$RNE = RBE - IP$$

în care : IP = impozitul pe profit.

5.2. Profitul contabil - profitul impozabil. Impozitul pe profit

Definirea categoriilor de profit contabil și profit impozabil pornește de la realitatea că nu în toate cazurile principiile contabile, subordonate reflectării exacte a fenomenelor și proceselor economice ce au loc în întreprindere, sunt convergente cu principiile impunerii fiscale, ceea ce face ca între rezultatul contabil și cel fiscal să apară diferențe de ordin cantitativ, astfel:

- *rezultatul contabil* reprezintă suma globală a profitului (sau eventual pierderii) exercițiului financiar,

- *rezultatul fiscal* reprezintă profitul impozabil (sau pierderea fiscală) a exercițiului, stabilită conform regulilor fiscale și în funcție de care se calculează volumul impozitelor exigibile (sau rambursabile, după caz).

Profitul fiscal se determină în funcție de profitul contabil sau rezultatul brut al exercițiului, cheltuielile nedeductibile și deducerile fiscale, astfel:

$$PF = RBE - VN + CN$$

în care:

PF = profitul fiscal;

RBE = rezultatul brut din exploatare;

CN = cheltuielile nedeductibile;

VN = venituri neimpozabile.

La nivelul unei firme, veniturile neimpozabile sunt destul de nesemnificative, ele neavând legătură directă cu activitatea de bază. Astfel, *veniturile neimpozabile* cuprind:

- dividendele primite de la o persoană juridică română;
- diferențele favorabile de valoare a titlurilor de participare, înregistrate ca urmare a încorporării rezervelor, beneficiilor sau primelor de emisiune la persoanele juridice la care se dețin titluri de participare, precum și diferențele favorabile de valoare rezultate din evaluarea titlurilor de participare și a obligațiunilor emise pe termen lung, efectuată potrivit reglementărilor contabile.

- veniturile din anularea cheltuielilor pentru care nu s-a acordat deducere, veniturile din reducerea sau anularea provizioanelor pentru care nu s-a acordat deducere, veniturile din recuperarea cheltuielilor nedeductibile, precum și veniturile din restituirea sau anularea unor dobânzi și/sau penalități de întârziere pentru care nu s-a acordat deducere.

Cheltuielile înregistrate de o firmă se pot clasifica în următoarele categorii:

- ▶ cheltuieli în totalitate deductibile;
- ▶ cheltuieli cu deductibilitate limitată;
- ▶ cheltuieli nedeductibile.

a) *Cheltuielile deductibile* sunt cheltuielile efectuate în scopul realizării de venituri impozabile, inclusiv cele reglementate prin acte normative în vigoare. Sunt cheltuieli efectuate în scopul realizării de venituri și:

- cheltuielile cu achiziționarea ambalajelor, pe durata de viață stabilită de către contribuabil;

- cheltuielile efectuate, potrivit legii, pentru protecția muncii și pentru prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale;

- cheltuielile reprezentând contribuțiile pentru asigurarea de accidente de muncă și boli profesionale, potrivit legii, și cheltuielile cu primele de asigurare pentru asigurarea de riscuri profesionale;

- cheltuielile de reclamă și publicitate efectuate în scopul popularizării firmei, produselor sau serviciilor, în baza unui contract scris;

- cheltuielile de transport și cazare în țară și în străinătate efectuate de către salariați și administratori;

- taxele de înscriere, cotizațiile și contribuțiile obligatorii, reglementate de actele normative în vigoare, precum și contribuțiile pentru fondul destinat negocierii contractului colectiv de muncă;

- cheltuielile pentru formarea și perfecționarea profesională a personalului angajat;

- cheltuielile pentru marketing, studiul pieței, promovarea pe piețele existente sau noi, participarea la târguri și expoziții, la misiuni de afaceri, editarea de materiale informative proprii;

- cheltuielile pentru perfecționarea managementului, a sistemelor informatice, introducerea, întreținerea și perfecționarea sistemelor de management al calității, obținerea atestării conform cu standardele de calitate;

- cheltuielile pentru protejarea mediului și conservarea resurselor;

- taxele de înscriere, cotizațiile și contribuțiile datorate camerelor de comerț și industrie, organizațiile sindicale și organizațiile patronale;

- pierderile înregistrate la scoaterea din evidență a creanțelor neîncasate, în cazul închiderii procedurii de faliment a debitorilor prin hotărâre judecătorească, decesului debitorului, iar creanța nu poate fi recuperată de la moștenitori etc.

b) *Cheltuielile cu deductibilitate limitată* cuprind:

- √ cheltuieli de protocol în limita unei cote de 2% aplicată asupra diferenței dintre totalul veniturilor impozabile și totalul cheltuielilor aferente veniturilor impozabile, altele decât cele de protocol și cheltuielile cu impozitul pe profit;

- √ suma cheltuielilor cu indemnizația de deplasare acordată salariaților pentru deplasări în România și în străinătate în limita de 2,5 ori nivelul stabilit pentru instituțiile publice;

- √ cheltuielile sociale, în limita unei cote de până la 2%, aplicată asupra valorii cheltuielilor cu salariile personalului;

√ perisabilitățile în limitele stabilite de organele de specialitate ale administrației centrale împreună cu institute de specialitate cu avizul Ministerului Finanțelor Publice;

c) În categoria *cheltuielilor nedeductibile* sunt incluse:

◇ cheltuielile proprii ale contribuabilului cu impozitul pe profit datorat, inclusiv cele reprezentând diferențe din anii precedenți sau din anul curent, precum și impozitele pe profit sau pe venit plătite în străinătate;

◇ dobânzile/majorările de întârziere, amenzile, confiscările și penalitățile de întârziere datorate către autoritățile române, potrivit prevederilor legale;

◇ cheltuielile privind bunurile de natura stocurilor sau a activelor corporale constatate lipsă din gestiune sau degradate și care nu sunt imputabile, pentru care nu au fost încheiate contracte de asigurare, precum și taxa pe valoarea adăugată aferentă acestora;

◇ cheltuielile cu TVA aferentă bunurilor acordate salariaților sub forma unor avantaje în natură, dacă valoarea acestora nu a fost impozitată prin reținere la sursă;

◇ cheltuielile făcute în favoarea acționarilor sau asociațiilor, altele decât cele generate de plăți pentru bunurile livrate sau serviciile prestate contribuabilului, la prețul de piață pentru aceste bunuri sau servicii;

◇ cheltuielile înregistrate în contabilitate care nu au la bază documente justificative;

◇ cheltuielile cu serviciile de management, consultanță, asistență pentru care nu se justifică necesitatea;

◇ cheltuielile de sponsorizare și/sau mecenat și cheltuielile privind bursele private, acordate potrivit legii. Contribuabilii care efectuează sponsorizări și/sau acte de mecenat, precum și cei acordă taxe private scad din impozitul pe profit datorat sumele aferente, dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: sunt în limita a 3‰ din cifra de afaceri și nu depășesc mai mult de 20% din impozitul pe profit datorat.

Impozitul pe profit (IP) se calculează prin înmulțirea profitului fiscal (impozabil) cu cota de impozit (T) prevăzută de lege:

$$IP = PF \times T$$

Profitul net (PN) al exercițiului se obține prin deducerea impozitului pe profit din profitul contabil:

$$PN = PC - IP$$

Cota legală de impozit pe profit care este 16% cu următoarele excepții:

- contribuabilii care desfășoară activități de natura barurilor de noapte, cluburilor de noapte, discotecilor, cazinourilor sau pariurilor sportive inclusiv persoanele juridice care realizează venituri în baza unui contract de asociere și la care impozitul pe profit datorat pentru astfel de activități este mai mic decât 5% din veniturile respective, sunt obligați la plata unui impozit de 5% aplicat asupra acestor venituri;

Calculul impozitului pe profit și evidențierea obligației de plată se face lunar, cumulativ de la începutul anului. Plata impozitului se face trimestrial, până la data de 25 inclusiv a primei luni din trimestrul următor cu următoarele excepții: societățile comerciale bancare au obligația de a plăti impozit pe profit anual, cu plăți anticipate efectuate trimestrial, actualizate cu indicele de inflație iar organizațiile nonprofit și contribuabilii care obțin venituri majoritare din cultura cerealelor și plantelor tehnice, pomicultură și viticultură au obligația de a plăti impozitul pe profit anual, până la data de 15 februarie inclusiv a anului următor celui pentru care se calculează impozitul.

BIBLIOGRAFIE:

Sichigea, N., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Universitaria, Craiova, 2010

Sichigea, N., Giurca Vasilescu L., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Ed. Universitaria, Craiova, 2009